

FRANCES HODGSON BURNETT

Mažoji princesė

Alma littera

PIRMAS SKYRIUS

Sara

Vieną rūškaną žiemos dieną, kai Londono gatves gaubė toks tirštas ir slogus rūkas, jog kaip ir naktimis buvo uždegti žibintai ir apšviestos parduotuvių vitrinos, didžiąja gatve lėtai važiavo karieta, o joje sėdėjo keistos išvaizdos mergaitė su savo tėveliu.

Sėdėjo ji surietusi kojas ir atsirėmusi į tėvelį, kuris laikė ją apglėbęs, ir keistu, nevaikiškai rimtu didelių akių žvilgsniu stebėjosi pro langą į praeivius.

Ji buvo dar visai maža, todėl tokia jos veidelio išraiška atrodė neįprastai. Net ir dvylikos metų vaikui ji būtų per

rimta, o Sarai Kriu tebuvo tik septyneri. Tačiau, tiesą sakant, ji visad svajodavo ir mąstydavo apie neįprastus dalykus, ir vargu ar pati būtų galėjusi prisiminti tokią dieną, kada galvojo apie ką kita, o ne apie suaugusiuosius ir jų pasaulį. Jautėsi taip, lyg būtų jau nugyvenusi ilgą ilgą gyvenimą.

Šiuo metu ji apmąstė ką tik pasibaigusią kelionę su tėveliu, kapitonu Kriu, iš Bombėjaus. Prisiminė didelį laivą, tyliai pro ją lakstančius jūreivius, ant įkaitusio denio žaidžiančius vaikus ir keletą jaunų karininkienių, kurios bandė užmegzti su ja pokalbį ir juokėsi iš jos samprotavimų.

Ir dar ji galvojo, kaip yra keista vienu metu būti Indijoje, kur kaitina saulė, o paskui atsidurti vidury vandenyno, o po kurio laiko jau važiuoti keistu vežimu keistomis gatvėmis tamsią kaip naktis dieną. Viskas atrodė taip neįtikėtina, jog ji prisiglaudė prie tėvelio.

– Tėveli, – prabilo ji tyliai ir paslaptinai, beveik pašnibždomis, – tėveli.

– Kas yra, mieloji? – atsiliepė kapitonas Kriu ir iš arti pažvelgė jai į veidą. – Apie ką Sara dabar galvoja?

– Ar tai čia toji vieta? – dar stipriau glausdamasi sušnibždėjo Sara. – Ar taip, tėveli?

– Taip, Sara. Pagaliau mes atvažiavome. – Ir nors buvo tik septynerių, Sara suvokė, jog tai sakydamas tėvelis širdyje jautė liūdesį.

Jai atrodė, jog jau prieš daug daug metų ėmė save prantinti prie tos „vietos“, kaip kad dažnai sakydavo. Ji niekad

neprisimindavo ir nepasigesdavo savo mamos, nes toji mirė, iškart Sarai gimus. Atrodė, jog jaunas, gražus, turtingas, mylimas tėvelis yra vienintelis pasaulyje jai artimas žmogus. Ji žinojo tik tiek, kad tėvelis yra turtingas, nes girdėjo taip šnekant žmones, manančius, jog ji nesiklauso, dar girdėjo sakant, jog užaugusi ji irgi bus turtinga. Sara ne visai suprato, ką reiškia būti turtingam. Visą laiką gyveno puikiam vienuokščiame name, buvo įpratusi prie gausybės tarnų, kurie tik lankstydavosi, kreipdavosi į ją „kilmingoji panele“ ir tenkindavo visas jos užgaidas. Turėjo žaislų, laikė mylimų gyvūnelių, jos aja ją tiesiog dievindavo, ir pamažu Sara suprato, jog visi turtingieji šitaip gyvena, kaip ji. Bet, deja, tai ir viskas, ką ji suprato.

Per visą jos trumpą gyvenimą vienintelis dalykas kėlė jai nerimą: tai toji „vieta“, į kurią vieną dieną teks išvykti. Indijos klimatas vaikams buvo labai kenksmingas, ir kaip įmanoma anksčiau jie būdavo išsiunčiami į kitą šalį – dažniausiai į Angliją, į mokyklą. Matė išvykstančius kitus vaikus ir girdėdavo, kaip tėčiai ir mamos šnekėdavosi apie iš tų vaikų gautus laiškus. Žinojo, jog ir jai teks išvykti, ir nors tėvelio pasakojimai apie kelionę ir tą naująją šalį kartais ją sudomindavo, vis tiek jaudindavosi pagalvojusi, kad tėvelis negalės likti ten kartu su ja.

– Ar tu negalėtum važiuoti ten kartu su manimi, tėveli? – klausinėdavo ji būdama penkerių metų. – Ar tu negalėtum irgi lankyti mokyklos? Aš tau padėčiau ruošti pamokas.

– Bet juk tau nereikės ten išbūti labai ilgai, Sara, – visada atsakydavo šis. – Apsistosi gražiame name, kur bus daug mažų mergaičių, žaisi su jomis, aš tau atsiųsiu daugybę knygų, ir tu taip greitai užaugsi, jog atrodys – nė metai nepraėjo, o tu jau tokia didelė ir tokia išmintinga, kad gali grįžti namo ir rūpintis savo tėveliu.

Jai patikdavo apie tai galvoti. Šeimininkauti tėvelio namuose, jodinėti kartu su juo, sėdėti su juo stalo gale per pobūvius, kalbėti ir skaityti jo knygas – jai patiktų labiau už viską pasaulyje, ir jeigu būtina išvykti į tą „vietą“ Anglijoje, kad viso to sulauktum, ji prisivers. Tos kitos mažos mergaitės ne per daug jai rūpėjo, bet jeigu turės daug knygų, bus kuo nusiraminti. Knygas ji mėgo labiau už viską ir, tiesą sakant, amžinai kurdavo ir pasakodavo pati sau įvairiausias istorijas apie gražius dalykus. Kartais pasakodavo jas ir tėveliui, ir šiam jos patikdavo taip pat kaip ir pačiai Sarai.

– Ką gi, tėveli, – švelniai ištarė ji, – jeigu mes jau čia, privalome susitaikyti su likimu.

Tėvelis nusijuokė iš jos seniokiškų žodžių ir pabučiavo ją. Iš tikrųjų jis pats visai nebuvo susitaikęs su likimu, tačiau žinojo privalęs neišsiduoti. Nuostabioji mažoji Sara jam buvo tikriausioji bičiulė, tad suvokė, jog grįžęs į Indiją jausis labai vienišas, kai įžengs į savo namus ir nebegalės išvysti mažos figūrėlės su balta suknele, atbėgančios jo pasitikti. Taigi spaudė ją savo glėbyje, kai vežimas įsuko į

didelę, niūrią aikštę, kurioje dunksojo namas – jų kelionės tikslas.

Namas buvo didelis, neįdomus, mūrinis, visiškai niekuo nesiskiriantis nuo eilės gretimų namų, tik ant paradinių durų švytėjo žalvario lentelė, kurioje buvo išgraviruotos juodos raidės:

PANELĖ MINČIN

Kilmingų mergaičių seminarija

– Štai mes ir čia, Sara, – kaip įmanydamas džiugesniu balsu paskelbė kapitonas Kriu.

Tada iškėlė ją iš kariatos, užlipo laipteliais ir timptelėjo durų varpelį. Vėliau Sara dažnai pagalvodavo, jog tas namas kažkaip nepaprastai priminė pačią panelę Minčin. Didingas, prabangiai apstatytas, bet viskas jame, rodės, atgrasu. Net foteliai, sakytum, skirti ne pailsėti, o nuvargti. Priemenėje viskas iki slogumo išblizginta – netgi raudoni mėnulio skruostai ant kampe stovinčio aukšto laikrodžio spinduliuote spinduliavo griežtumą. Svetainės, kurion juos nuvedė, kilimo raštas sudarė griežtus keturkampius, kėdės irgi buvo keturkampės, o ant sunkaus marmurinio židinio stovėjo sunkus marmurinis laikrodis. Prisėdusi ant vienos iš kietų raudonmedžio kėdžių Sara skubiai perbėgo viską vertinančiu žvilgsniu.

– Man čia nepatinka, tėveli, – pasakė ji. – Bet aš manau, jog ir kareiviams, net patiems drąsiausiems, *nepatinka* eiti į mūšį.

Kapitoną Kriu šie žodžiai prajuokino. Jis buvo jaunas, linksmas ir jam niekad nepabosdavo klausytis keistų Saros posakių.

– Ak, Sara, – pasakė jis, – kaip aš gyvensiu, nebegirdėdamas tokių rimtų pasakymų? Tokios rimtuolės kaip tu niekas nepakeis.

– Bet kodėl iš rimtų dalykų tu juokiesi? – pasiteiravo Sara.

– Todėl, kad juos aiškindama tu atro dai labai žavi, – dar garsiau nusijuokęs atsakė jis. Tada netikėtai čiupo Sarą į glėbį, stipriai stipriai pabučiavo, juokas iškart nutrūko, o akyse susitvenkė ašarų.

Kaip tik tą akimirką kambarin įžengė panelė Minčin. Ji buvo labai panaši į savo namus, bent jau Sarai taip atrodė: aukšta ir niūri, ori ir atgrasi. Akys didelės, šaltos kaip žuvies, šypsena didelė ir šalta – irgi kaip žuvies. Išvydusi Sarą su kapitonu, ji tą didelę šypseną ir nutaisė. Apie jaunąjį kariškį Kriu iš vienos ponios, rekomendavusios jam josios mokyklą, ji buvo girdėjusi daug gero. Be kita ko, buvo girdėjusi, jog jis turtingas tėvelis, pasiryžęs savo dukrelės labai išleisti krūvą pinigų.

– Kokia didžiulė garbė man prisiimti atsakomybę už tokį žavingą ir vilčių teikiantį vaiką, kapitone Kriu, – pasakė ji glostydama Sarai ranką. – Ponia Meredith man pasakojo apie jos nepaprastą protą. Protingas vaikas tokioje įstaigoje kaip mano yra tikras lobis.

Sara stovėjo rami, įsmeigusi žvilgsnį į panelės Minčin veidą ir, kaip visada, galvojo kažką keista.

„Kodėl ji sako, kad aš žavinga? – svarstė ji. – Aš visai ne žavinga. Štai pulkininko Grendžo dukra Izabelė tai tikrai žavinga. Ji turi duobutes savo rožiniuose skruostuose ir ilgus auksinius plaukus. Mano plaukai trumpi ir juodi, o akys žaliai pilkos. Be to, aš esu liesa ir visai ne paklusni. Aš esu bjauriausia iš visų mano sutiktų vaikų. Ji tiesiog renčia apie mane gražią istoriją.“

Tačiau Sara klydo manydama, kad yra bjaurus vaikas. Ji tikrai nė iš tolo nepriminė Izabelės Grendž, kuri buvo tikra gražuolė, tačiau turėjo savito žavesio. Buvo grakšti ir liauna, pagal savo metus gana aukšta, guvaus ir patrauklaus veidelio. Plaukai tankūs ir tamsoki, jų galiukai garbanojosi. Akys išties buvo žalsvai pilkos, tačiau didelės ir gražios – su ilgom juodom blakstienom, ir nors pati Sara nemėgo jų spalvos, daugeliui žmonių jos akys patikdavo. Vis dėlto ji tvirtai tikėjo esanti negraži mergaitė, ir panelės Minčin čiaušėjimas nė kiek nepakėlė jai nuotaikos.

„Aš irgi rėščiau istoriją, jeigu imčiau sakyti, kad ji žavinga, – mąstė Sara, – tačiau žinočiau, jog tai tik pramanas. Mano galva, ji tokia pat negraži kaip ir aš. Kodėl tada ji taip šneka?“

Geriau pažinusi panelę Minčin, ji išsiaiškino, kodėl toji taip šnekėjo. Sara pamatė, kad tą patį panelė Minčin sako kiekvienam tėčiui ir mamai, atvežusiems savo dukrelę į jos mokyklą.

Sara stovėjo šalia savo tėčio ir klausėsi jo pokalbio su panele Minčin. Ją atvežė į šią seminariją todėl, kad ir dvi ponios Meredit mergaitės čia mokėsi, o kapitonas Kriu labai gerbė ponios Meredit nuomonę. Sara dabar bus vadinamoji „pensiono moksleivė“ ir turės netgi daugiau privilegijų, negu paprastai pensiono moksleivės turi. Ji gausianti atskirą gražų miegamąjį ir svetainę, turėsianti savo ponį su vežimu ir tarnaitę, kuri pakeis ją, patarnavusią jai Indijoje.

– Dėl jos mokslų aš visai nesibaiminu, – laikydamas ir glostydamas Saros ranką kaip visad džiugiai juokavo kapitonas Kriu. – Gal tik bus sunkoka ją sutramdyti, kad nesimokytų per greitai ir per daug. Ji amžinai sėdi įbedusi nosį į knygas. Jinai jų neskaito, panele Minčin, jinai jas ryja lyg vilkas. Amžinai išalkusi naujų knygų ir labai godžiai žiūri į suaugusiųjų knygas – dideles, storas – tiek prancūzų bei vokiečių, tiek anglų kalba – istorines, biografines, poeziją ir visokias kitokias. Varykite ją šalin nuo knygų, jeigu užsiskaitys per ilgai. Tegul važinėjasi savo poniu arba eina nusipirkti naujos lėlės. Jai reiktų daugiau žaisti su lėlėmis.

– Tėveli, – pasakė Sara, – matai, jeigu eisiu kas keletą dienų pirkti naujos lėlės, aš jų turėsiu tiek, kad nepajėgsiu visų mylėti. Lėlės turi būti artimos draugės. Mano artimiausia draugė bus Emilė.

Kapitonas Kriu ir panelė Minčin susižvalgė.

– Kas yra Emilė? – pasiteiravo ji.

– Pasakyk panelei, Sara, – šypsodamasis tarė kapitonas Kriu.

Sara rimtai ir švelniai pažvelgė į juos savo žalsvai pilkomis akimis ir atsakė:

– Tai yra lėlė, kurios aš dar neturiu, lėlė, kurią tėvelis rengiasi man nupirkti. Mes eisime kartu jos ieškoti. Pavadinau ją Emile. Kai tėvelis išvyks, ji bus mano draugė. Norėsiu su ja šnekėtis apie tėvelį.

Plati žuvies šypsena panelės Minčin veide tiesiog apsalo.

– Koks originalus vaikas! – pasakė ji. – Koks mielas žmogutis!

– Taip, – prisitraukdamas Sarą prie savęs pritarė kapitonas Kriu. – Ji tikrai mielas žmogutis. Rūpinkitės ja nuoširdžiai, panele Minčin, – dėl manęs.

Kelioms dienoms Sara kartu su tėveliu apsisistojo viešbutyje – išbuvo su juo, kol jis vėl išplaukė į Indiją. Jie abu vaikščiojo po dideles parduotuves ir prisipirko daugybę daiktų. Tiesą sakant, prisipirko daug daugiau, negu Sarai reikėjo. Tačiau kapitonas Kriu nemėgdavo daug svarstyti, buvo nuoširdus jaunas tėvas ir norėjo, kad jo dukra turėtų viską, kas jai patiko ir kas patikdavo jam pačiam. Taigi jiedu abu pripirko rūbų kur kas daugiau, negu būtina septynerių metų vaikui. Nupirko aksominių suknelių, papuoštų brangiais kailiukais, nertų suknelių, išsiuvinėtų suknelių, skrybėlaičių su didelėmis puriomis stručio plunksnom, šermuonėlių kailinukus ir movą rankoms, pilnas dėžutes pirštinaičių, nosinaičių, šilkinėjų kojinių – tokią

gausybę, jog jaunos mandagios moteriškės už prekystalio šnibždėjosi, esą toji keista mergaitė didelėmis, rimtomis akimis mažų mažiausiai turėtų būti kokia nors princesė iš užjūrio, galbūt Indijos radžos dukra.

Ir pagaliau jiedu rado Emilę, tačiau turėjo pereiti daugybę žaislų parduotuvių ir apžiūrėti daugybę lėlių, kol galų gale ją aptiko.

– Noriu, kad neatrodytų kaip tikra lėlė, – kalbėjo Sara, – noriu, kad atrodytų, jog ji manęs *klausosi*, kai aš kalbėsiu. Su lėlėmis bėda ta, tėveli, – ir, sverdama kiekvieną žodį, ji pakreipė galvą į šoną, – su lėlėmis bėda ta, jog visad atrodo, kad jos tavęs *negirdi*.

Taigi jiedu apžiūrinėjo ir dideles, ir mažas lėles, su rudom ir su žydrom akim, lėles su rudom garbanom ir su aukso spalvos kasomis, lėles su drabužėliais ir be drabužėlių.

– Supranti, – pasakė Sara, kai jie tyrinėjo vieną lėlę be drabužėlių. – Jeigu rasiu tokią, kuri neturi suknelės, mes galėsime nueiti pas siuvėją ir užsakyti jai drabužius. Matuojantis galima geriau prisitaikyti.

Vis negalėdami nieko tinkama rasti, jie nutarė eiti pėsčiomis ir žvalgytis į parduotuvių vitrinas, o kebas tevažiuojas iš paskos. Į dvi ar tris parduotuves jie net neužsuko, tada priėjo visai nedidelę parduotuvėlę, ir Sara, staiga čiupusi tėvelį už rankos, puolė pirmyn.

– Oi, tėveli! – sušuko ji. – Štai Emilė!

Raudonis užliejo jos veidą, o žalsvai pilkos akys spindėjo taip, tarsi būtų atpažinusi artimą ir mylimą draugę.

– Ji iš tikrųjų mūsų laukia! – pasakė. – Eikime pas ją.

– O varge! – atsiduso kapitonas Kriu. – Jaučiu, jog kas nors turėtų mus jai pristatyti.

– Tu turi pristatyti mane, o aš pristatysiu tave, – pasakė Sara. – Bet juk aš atpažinau ją tą pačią akimirką, kai tik išvydau, tai galbūt ir ji mane atpažino.

Turbūt išties jinai Sarą jau pažinojo. Nes kai Sara paėmė lėlę ant rankų, jos akyse atsispindėjo neabejotinas pritarimas. Tai buvo didelė lėlė, bet ne tokia didelė, kad būtų sunku ją nešiotis. Jos akys gilios, skaidrios, žydros, o blakstienos švelnios, tankios – tikros blakstienos, ne kokie nors nupiešti brūkšneliai.

– Be abejonų, – pasakė Sara, pasisodinusi lėlę ant kelių ir žvelgdama jai į veidą, – be abejonų, tėveli, tai yra Emilė.

Taigi jie nusipirko Emilę, tada nuvyko su ja į vaikiškų drabužių parduotuvę ir parinko jai tokių pat puošnių dalykėlių kaip Sarai. Jai irgi nupirko ir nertą, ir aksominę, ir muslino suknelę, taip pat skrybėlaičių ir kailinukus, žavingais nėriniais išpuostą apatinuką, pirštinių, nosinaičių ir plunksninę skraistę.

– Norėčiau, kad ji visad atrodytų kaip geros mamos vaikas, – pasakė Sara. – Aš būsiu jos mama, nors bendrausiu su ja kaip draugė.

Kapitonas Kriu būtų be galo džiaugęsis visais tais pirkiniais, jeigu viena liūdna mintis nebūtų slėgusi jo šir-

dies. Visa tai reiškė, jog jis turės išsiskirti su savo mylima, nuostabią draugužę.

Vidurnaktį jis atsikėlė ir nuėjęs pasilenkė ties Sara, kuri miegojo apsikabinusi Emilę. Jos juodos garbanos driekėsi ant pagalvės ir buvo susipynusios su geltonais Emilės plaukais. Abi vilkėjo naktinius marškinius su nėriniais, abiejų blakstienos buvo ilgos ir virpčiojo ant skruostų. Emilė taip priminė tikrą vaiką, jog kapitonas Kriu labai dėl jos džiaugėsi. Jis giliai įkvėpė ir lyg berniukas peštelėjo sau už ūsų.

– Ak, mano mažoji! – ištarė jis pats sau. – Tu nė nežinai, kaip tavo tėvelis tavęs ilgėsis.

Kitą dieną nuvežė ją pas panelę Minčin ir paliko. Rytojaus rytą jam reikėjo išplaukti. Panelei Minčin paaiškino, jog jo patikėtiniai, ponas Baras ir Skipvortas, rūpinasi jo reikalais Anglijoje ir bet kada jai patars, jei ko nors reikės, ir kad jie apmokės sąskaitas už Saros išlaikymą. Jis pats Sarai rašysiąs dukart per savaitę, o Sara turinti gauti viską, ko tik įsigeis.

– Ji labai nuovoki mažylė ir niekada neįsigeis to, kas netinkama, – įtikinėjo jis.

Tada nuėjo su Sara į jos svetainę ir abu atsisveikino. Sara atsisėdo jam ant kelių, rankelėmis įsikibo į apsiausto atlapus ir ilgai ir įdėmiai žvelgė jam į veidą.

– Ar tu stengiesi išmokti mane atmintinai, Sara? – paklausė jis glostydamas dukrelei plaukus.

– Ne, – atsakė ji, – aš tave jau moku atmintinai. Tu jau mano širdy. – Ir jiedu apsikabino ir pasibučiavo, nenorėdami vienas kito paleisti.

Kai kebas pajudėjo nuo prieslenksčio, Sara sėdėjo ant grindų savo kambaryje, parėmusi rankomis smakrą, ir sekė jį akimis, kol tas išnyko už kampo. Emilė irgi sėdėjo šalia jos ir taip pat sekė vežimą akimis. Panelės Minčin sesuo Amelija, atsiųsta pažiūrėti, ką tas vaikas veikia, negalėjo atidaryti durų.

– Aš jas užrakinau, – iš vidaus pasigirdo keistas, mandagus balselis. – Jums leidus, norėčiau pabūti viena.

Panelė Amelija buvo apkūni, kresna moteriškė ir visiškai paklusni savo seseriai. Ji buvo geresnio būdo už ją, bet niekad nedrįsdavo panelei Minčin prieštarauti. Amelija nusileido apačion pilna nerimo.

– Niekad nesu mačiusi tokio juokingo rimtuolio vaiko, sese, – stebėjosi Amelija. – Ji užsirakino ir net nekrebžda tenai.

– Tai kur kas geriau, negu spardyti ir klyktų, – atsakė panelė Minčin. – Tikėjaisi, jog toks išpaikintas vaikas kaip ji apvers visus namus aukštyn kojom. Jeigu pasaulyje yra vaikas, kuriam viskas leidžiama, tai ji ir yra tas vaikas.

– Aš iškrausčiau jos lagaminus ir išdėliojau visus jos daiktus, – pasakė panelė Amelija. – Dar nieko panašaus nesu mačiusi: sabalų ir šermuonėlių kailiai, tikri Valensijos nėriniai ant apatinių drabužių. Kai ką tu juk matei. Ką apie tai manai?

Mažoji princesė

– Aš manau, jog visa tai tiesiog juokinga, – kirste nukirto panelė Minčin, – bet užtat puikiai atrodys, kai ji žygiuos kolonos priekyje sekmadienį su visom mokinėm į bažnyčią. Ji viskuo aprūpinta lyg maža princesė.

O viršuje, užrakintame kambaryje, Sara ir Emilė sėdėjo ant grindų ir žvelgė į tą kampą, už kurio buvo dingęs vežimas. Kapitonas Kriu atsigręžęs ilgai mojavo ir siuntė oro bučinius, niekaip negalėdamas susivaldyti.